

entuzjaści edukacji

Jak pracują nauczyciele języków obcych

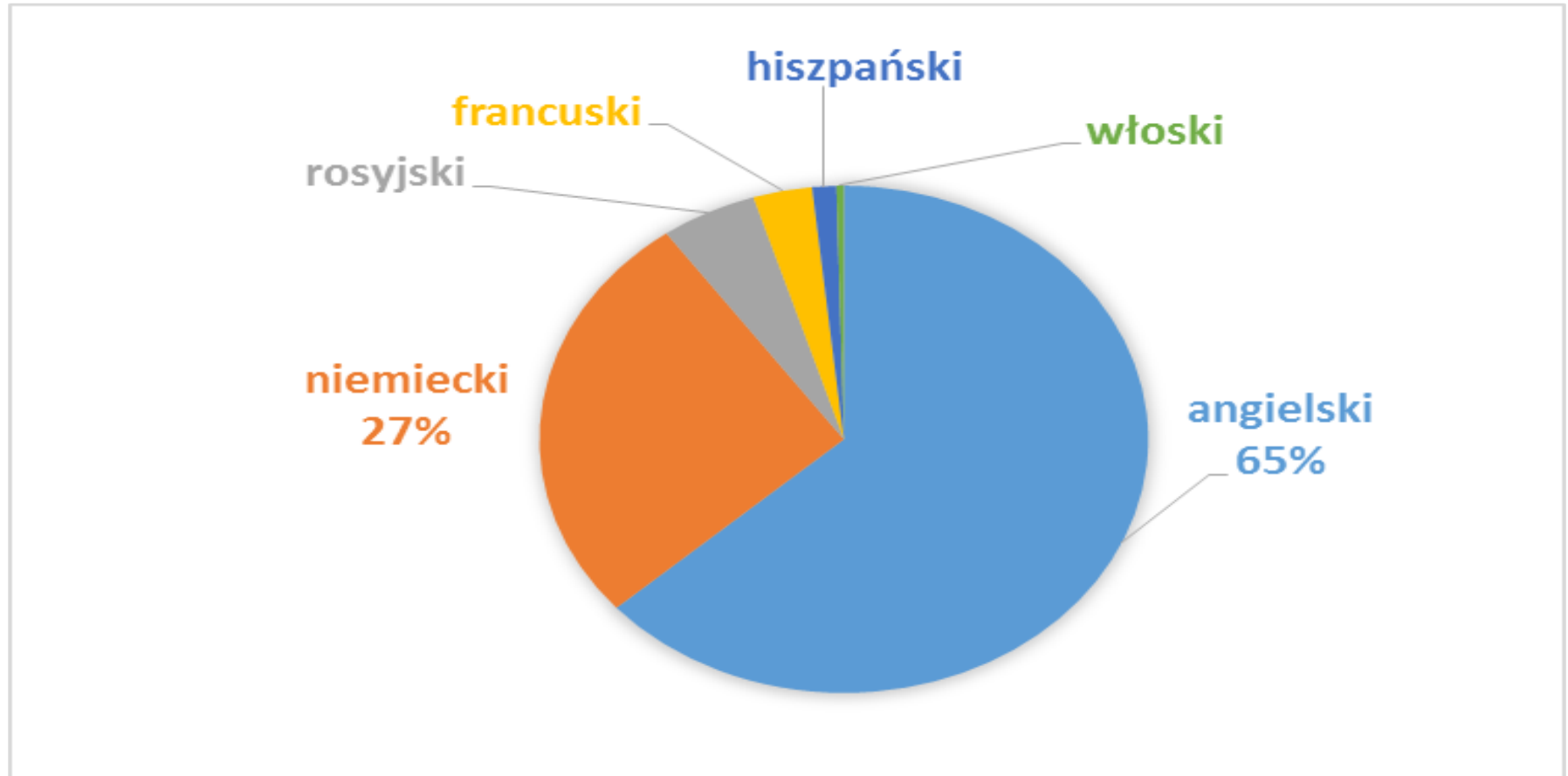
Katarzyna Paczuska
Pracownia Języków Obcych
Instytut Badań Edukacyjnych

**Kształtowanie przyjaznej przestrzeni do nauki
drogą do sukcesu, Warszawa, 27-28 listopada 2014**

Nauczyciel języka obcego, czyli

Nauczyciele języków obcych nowożytnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2012/2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej

Kogo uczą angielski i germaniści

Wyszczególnienie	Uczący się języka – w % ogółu uczniów ¹							
	angielskiego	francuskiego	niemieckiego	rosyjskiego	łaciny	hiszpańskiego	włoskiego	innego
Ogółem	93,2	3,0	38,2	4,9	0,4	1,1	0,1	0,1
Szkoły podstawowe	94,0	0,2	6,7	0,4	-	0,1	0,01	0,03
Gimnazja	96,6	3,7	69,8	7,7	0,04	1,5	0,3	0,01
Licea ogólnokształcące ²	97,7	11,2	60,8	9,8	2,9	4,5	2,1	0,08
Technika ^{2 3}	96,3	4,3	76,1	10,4	0,01	0,5	0,2	0,2
Licea profilowane	97,1	5,4	70,2	15,6	-	0,8	0,2	0,7
Zasadnicze szkoły zawodowe	51,8	0,6	33,3	8,1	-	-	0,04	-
Policealne	3,2	0,4	2,9	0,1	0,7	-	0,1	1,4

¹ Niektórzy uczniowie uczą się więcej niż 1 języka obcego, dlatego suma może przekraczać 100%. ² Łącznie z uzupełniającymi. ³ Łącznie z artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: GUS, Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2012/2013, 2013, s. 102

Cytowane badania

- Badanie efektywności nauczania języka angielskiego w szkole podstawowej (BENJA)
- Europejskie Badanie Kompetencji Językowych/European Survey on Language Competences (ESLC) 2011
- Badanie uczenia się i nauczania języków obcych w gimnazjum (BUNJO)

reprezentatywne próby szkół

Jak pracują nauczyciele – co składa się na styl pracy

m.in.

- planowanie procesu dydaktycznego
- **wykorzystywane materiały i środki dydaktyczne**
- kształcenie umiejętności przedmiotowych
- **procesy komunikacyjne na lekcji**
- kontrola i ocenianie postępów w nauce
- wspomaganie kontaktu z językiem obcym
- kształtowanie postaw wobec kultury i rodzimych użytkowników docelowego języka obcego
- kształtowanie postaw wobec nauki języków obcych

warunki organizacyjne i przestrzenne

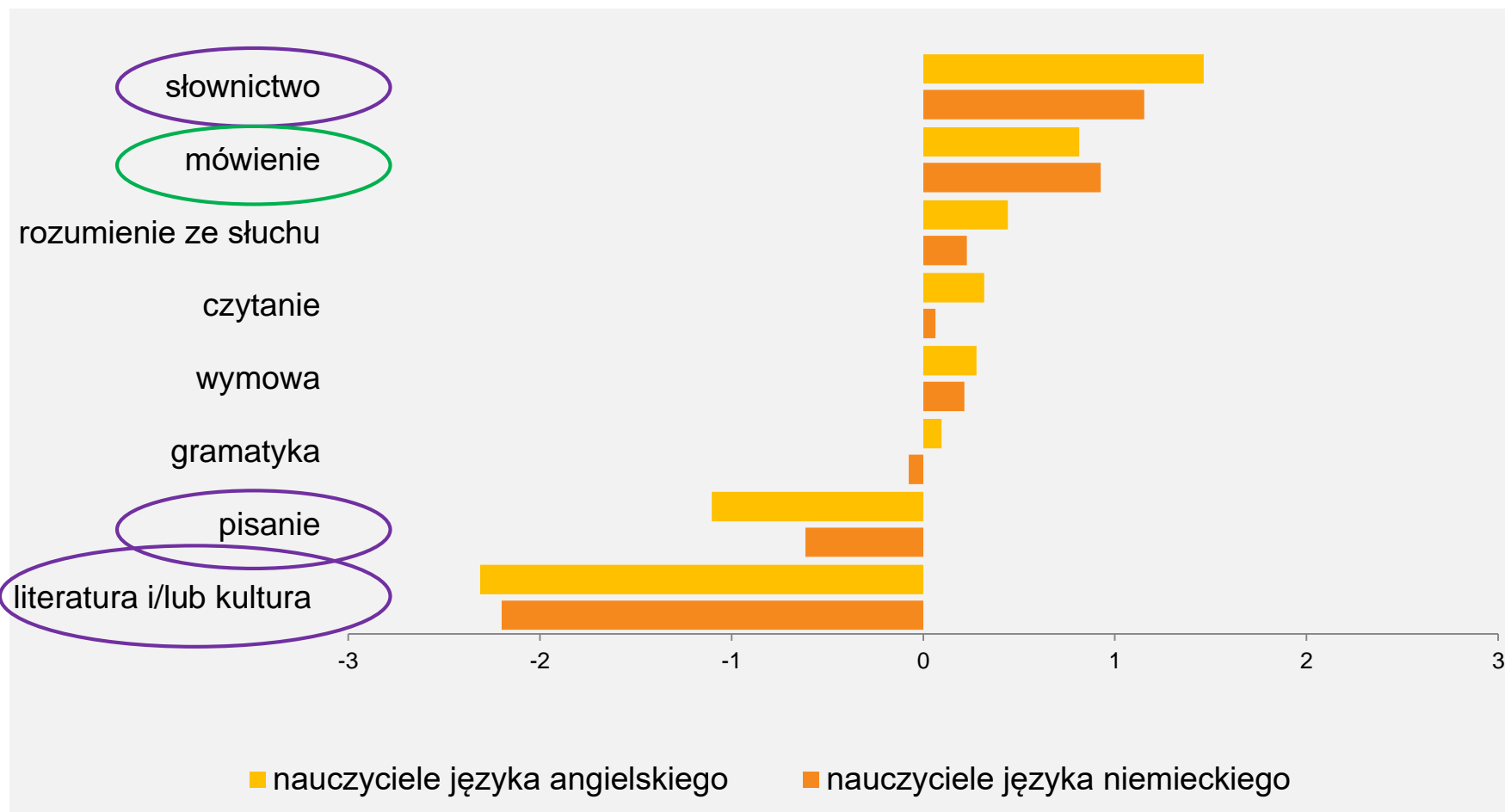

Cele kształcenia językowego wyznaczone przez podstawę programową dla języków obcych nowożytnych

- skuteczne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie
- poprawność językowa nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym, choć odgrywa istotną rolę
- kształtowanie postaw ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur
- uczeń współdziała w grupie, wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem, stosuje strategie komunikacyjne, posiada świadomość językową, korzysta ze źródeł informacji w języku obcym m.in. za pomocą TIK, korzysta z tekstów kultury w języku obcym
- dużo przestrzeni dla nauczyciela – PP operuje językiem efektów kształcenia; nauczyciel ma swobodę doboru metod pracy i materiałów, tak by stwarzać optymalne warunki dla uczniów, aby te efekty osiągnęli.

Rozwój poszczególnych sprawności językowych i środków językowych w gimnazjum (wskazania nauczycieli)

Wartości wskaźnika względnego nacisku na nauczanie poszczególnych sprawności językowych i środków językowych

Źródło: badanie ESLC

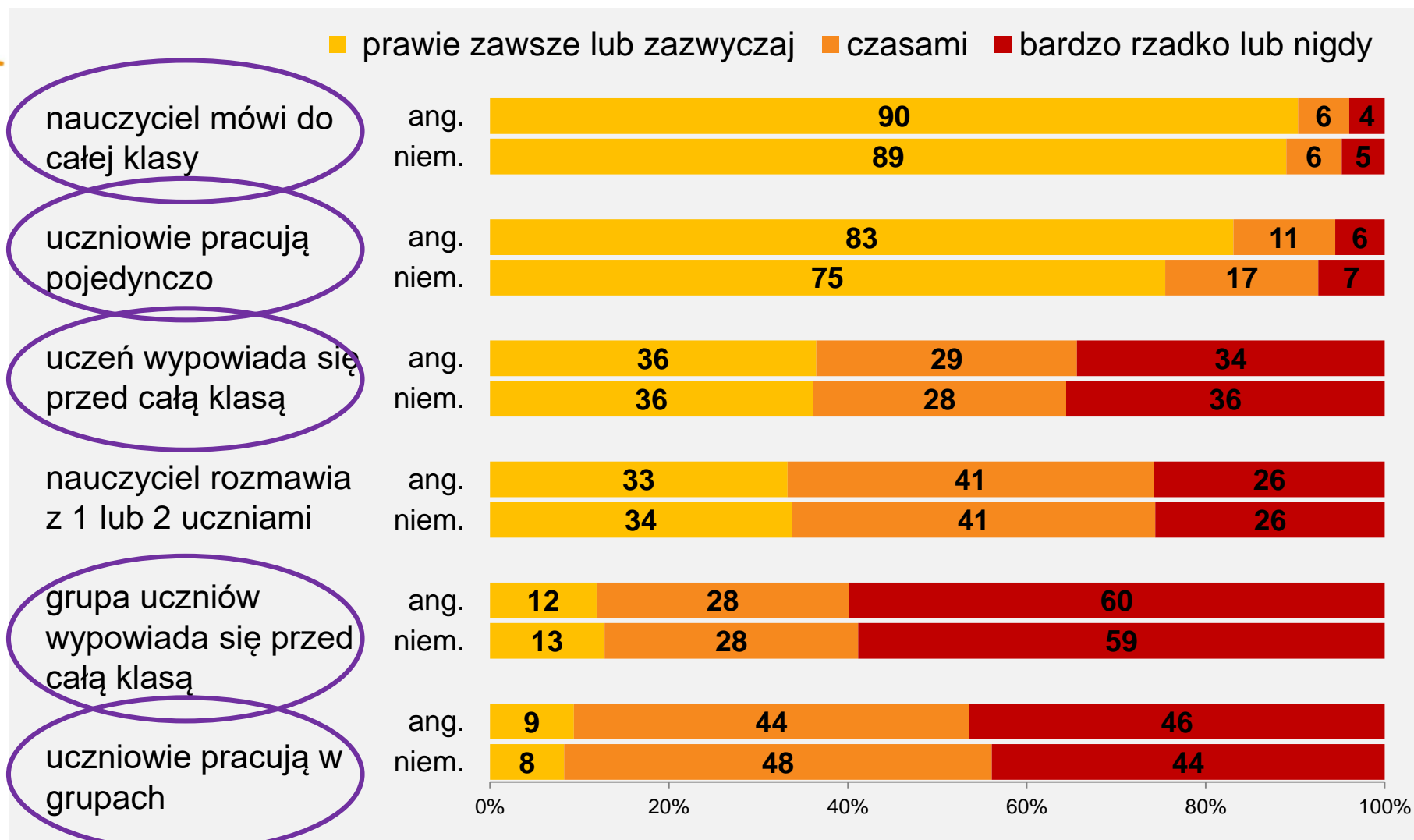

Procesy komunikacyjne na lekcji języka obcego

- podwójna rola komunikacji na lekcji języka obcego: cel i środek
- cele PP – skuteczna komunikacja
- cel określony przez samych nauczycieli
- studia nad przyswajaniem języka obcego: używanie języka docelowego w procesach komunikacyjnych

Częstotliwość wykorzystywania określonych form pracy i interakcji na lekcji języka w III klasie gimnazjum (wskazania uczniów)

Źródło: badanie ESLC

Rodzaje aktywności nauczyciela i uczniów na lekcji języka angielskiego w I klasie gimnazjum (obserwacje lekcji, n=228)

kategoria obserwacji	średni czas lekcji
uczeń/uczniowie reagują/odpowiadają	12:41
nauczyciel organizuje pracę	10:03
nauczyciel zadaje pytania/elicytuje	07:35
uczniowie pracują w ciszy	07:04
nauczyciel prezentuje	05:00
nauczyciel reaguje/odpowiada	04:37
uczniowie pracują razem	03:13
nauczyciel ocenia	02:35
cisza	02:11
uczeń/uczniowie zgłaszają się na ochotnika	01:55

Źródło: badanie BUNJO

- małe zróżnicowanie form pracy i interakcji na lekcji
- dominująca rola nauczyciela
- mało przestrzeni na pracę uczniów w grupach, interakcje między nimi, samodzielność i kreatywność

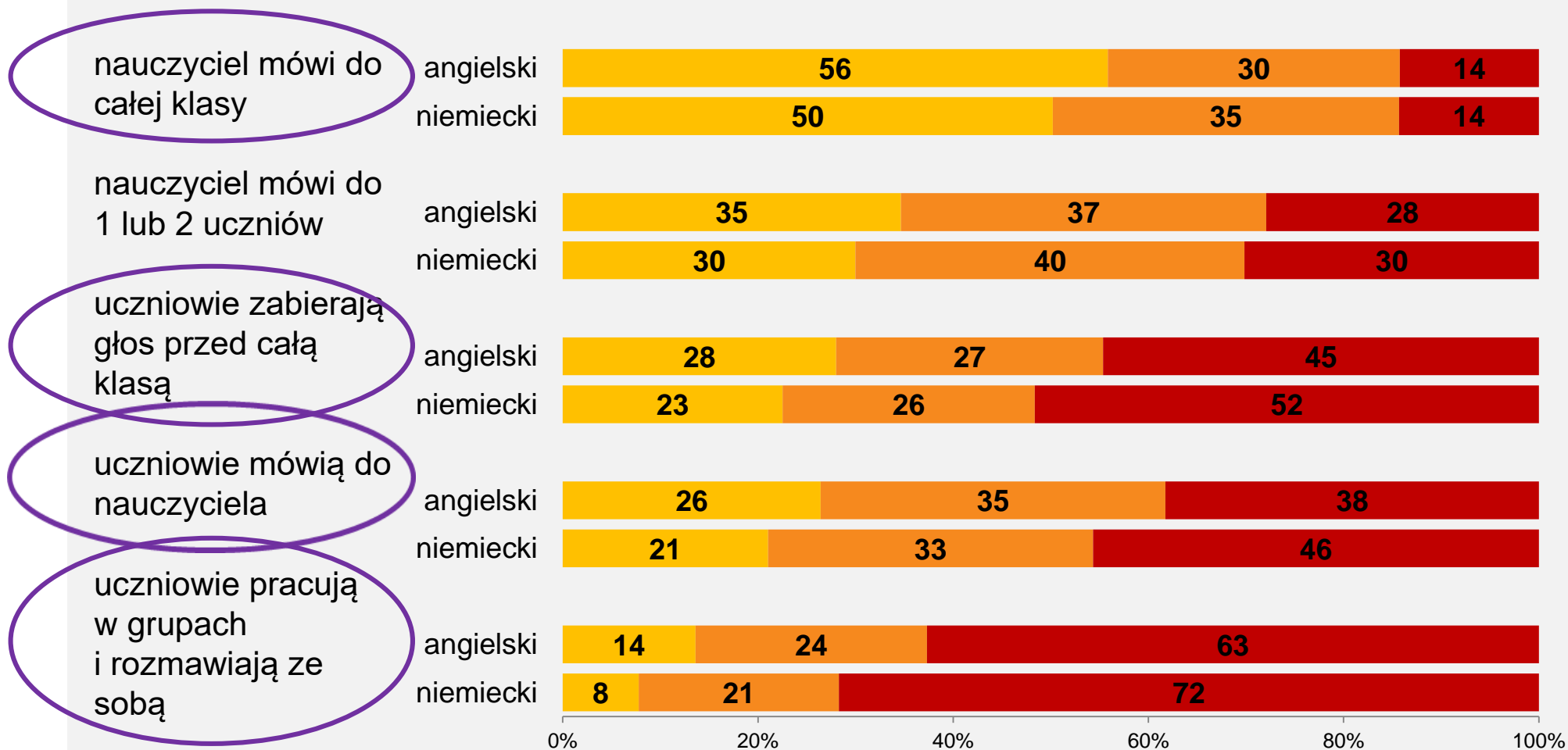
Procesy komunikacyjne na lekcji: język komunikacji

- lekcja podstawowym źródłem kontaktu z językiem docelowym
- nauczyciel podstawowym źródłem modelowych danych językowych
- zalecany '*principled pragmatism*' w posługiwaniu się językiem docelowym: uwzględniając potrzeby grupy oraz indywidualnych uczniów

Intensywność komunikacji w języku docelowym na lekcji w III klasie gimnazjum (wskazania uczniów)

■ zawsze lub zazwyczaj ■ czasami ■ bardzo rzadko lub nigdy

Źródło: badanie ESLC

Język komunikacji

- intensywność posługiwania się przez nauczyciela językiem obcym wpływa na intensywność mówienia w tym języku przez uczniów
- porównanie polskiej lekcji języka angielskiego z przeciętną lekcją europejską pokazuje spore różnice

Materiały i środki dydaktyczne wykorzystywane na lekcji w gimnazjum (wskazania nauczycieli)

zawsze	czasami	rzadko
podręcznik	materiały lekcyjne przygotowane przez nauczyciela, np. handouty, teksty do czytania	kasety video, płyty DVD, filmiki z YouTube'a lub inne materiały audiowizualne
nagrania audio (kasety, CD)		gazety, czasopisma, komiksy lub teksty piosenek w języku docelowym
		książki w języku docelowym do samodzielnego czytania

*entuzjaści
edukacji*

Źródło: badanie ESLC

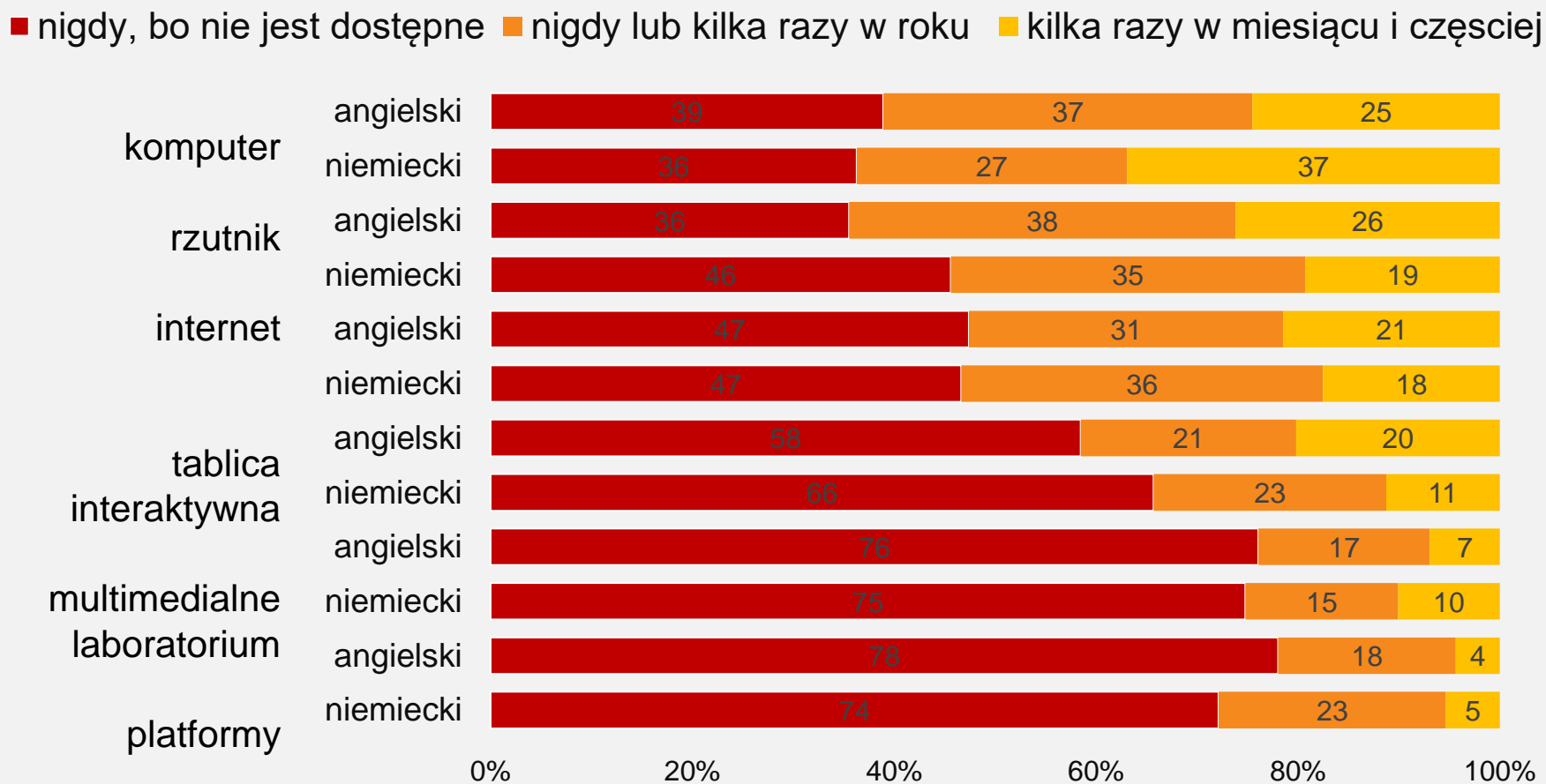
Materiały i środki dydaktyczne

- przywiązanie do podręcznika
- na przeciętnej europejskiej lekcji j. angielskiego większe zróżnicowanie materiałów

*entuzjaści
edukacji*

Dostępność i wykorzystanie TIK w gimnazjum (wskazania nauczycieli)

komputer, internet, rzutnik, tablica int., platformy edukacyjne

Źródło: badanie ESLC

Warunki prowadzonych lekcji języka obcego: liczebność grup nauczania

- ok. 50% nauczycieli języka niemieckiego i angielskiego w gimnazjum prowadzi lekcji w grupach o liczebności od 11 do 15 uczniów, a blisko 1/3 nauczycieli, że w klasie jest na ogół 16-20 uczniów
- liczebność grupy nie wpływa na dobór form pracy
- liczebność grupy nie wpływa na intensywność komunikacji w języku docelowym zarówno nauczyciela, jak i uczniów

*entuzjaści
edukacji*

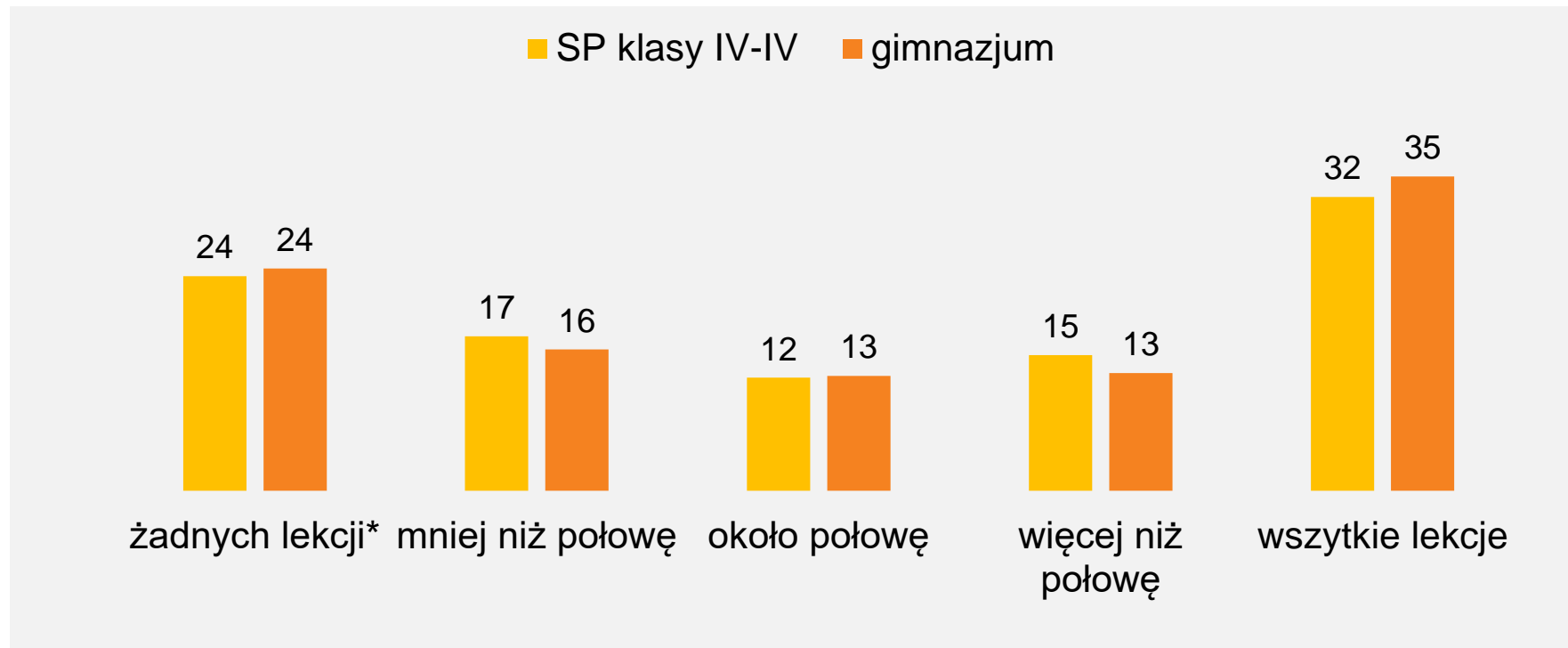
Źródło: badanie ESLC

Warunki prowadzonych lekcji języka obcego: sala lekcyjna

Jaką część lekcji j. angielskiego prowadzi Pan/i w pracowni językowej?

Rozkład procentowy odpowiedzi

Źródło: badanie BENJA, badanie BUNJO

Głos uczniów: wymarzona lekcja języka angielskiego

- zróżnicowane materiały, w tym autentyczne, i środki dydaktyczne
- ekspozycja na ‘żywy’ język i nacisk na praktyczne zastosowanie w codziennym życiu
- zróżnicowane formy pracy zorientowane na interakcję, np. dyskusje, praca w grupach
- dobra atmosfera, elementy humoru
- nauczyciel, który poświęca uczniom dużo czasu i cierpliwie wyjaśnia
- uczniowie współpracują, grupa mało liczna, o zbliżonym poziomie znajomości języka

*entuzjaści
edukacji*

Źródło: badanie BUNJO

Wymarzona lekcja języka angielskiego - cytaty

„Pani nieraz tam czasem na koniec lekcji nam puszcza jakieś filmiki, albo w quizy z płytki Access'a dwójki, i dzieli nas na grupy i gramy w takie. To jest dosyć ciekawe, aby częściej takie rzeczy były.”

„Mogłyby być zajęcia z komputerami, że np. uczniowie by sami szukali słów, albo by tłumaczyli. Bo na przykład jak tematy, np. o jakimś tam, powiedzmy o Londynie, to wtedy pani nie ma potrzebnych, że tak powiem materiałów i wtedy by można było szukać w Internecie.”

„W celu, że język naprawdę, np. film po angielsku na lekcji puścić, żeby, bo mamy suche schematy, a nie wiemy jak się ich używa normalnie. Żeby były prawdziwe rozmowy, przykłady właśnie. Fragmenty książek do przeczytania, filmów, itd.”

entuzjaści
edukacji

Źródło: badanie BUNJO

Refleksja

- Czy lekcje języka obcego są przyjazną przestrzenią do realizacji kluczowego celu edukacji językowej – rozwijania przez uczniów językowej kompetencji komunikacyjnej?
- Czy nauczyciele w pełni wykorzystują swobodę dostosowywania metod i form pracy do wspierania uczniów w osiągnięciu celów edukacyjnych?
- Jaką rolę ogrywa w procesie dydaktycznym na lekcji języka obcego, w tym w procesach komunikacyjnych, przestrzeń fizyczna?
- Potrzeba zmiany?

*entuzjaści
edukacji*

RAPORT TEMATYCZNY

Europejskie Badanie Kompetencji Językowych ESLC

Raport krajowy 2011

RAPORT TEMATYCZNY Z BADANIA

JĘZYK ANGIELSKI W GIMNAZJUM

Raport cząstkowy z I etapu
Badania uczenia się i nauczania
języków obcych w gimnazjum

Liczą się nauczyciele

RAPORT O STANIE EDUKACJI 2013

entuzjaści edukacji

Dziękuję za uwagę

k.paczuska@ibe.edu.pl

Pracownia Języków Obcych

Instytut Badań Edukacyjnych

„Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl